

Otázka: Stát a ústavní systém ČR

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): anisim

Stát

- Území
- Obyvatelstvo
- Zákony
- Vláda
- Suverenita
- Historie
- Státní symboly
- Kultura

Rozlišujeme

- **Národní stát**- ČR, na území daného státu převládá jedno etnikum
- **Státní národ**- USA, více etnik, Američané (obyv. USA), jen obyvatelé kteří tam žijí,

mohou to být Rusové, Číňané..., ale všichni žijí na území USA, uměle vytvořený národ

Vznik státu

- **Patriarchální teorie => rodina**
  - Stát vznikl rozšiřováním rodiny
  - Otec = panovník => řídí a stará se
- **Smluvní teorie => dobrovolný souhlas**
  - Obyvatelstvo odevzdává část svých práv vládě
  - Dobrovolný souhlas = volby
- **Mocenská teorie => dobývání a expanze**
  - Pomocí válek
  - **Náboženská teorie => vůle Nejvyšší bytosti**
    - Bůh, faraoni
  - **Patrimoniální teorie => půda**
    - Ten, kdo vlastní půdu, má práva vlastnit i rolníky

Funkce státu

- **Vnější:**
  - Zabývá se tím, jak stát působí na své okolí
  - bezpečí (armáda), diplomacie
- **Vnitřní:**
  - Zabývá se tím, jak stát funguje vevnitř
  - bezpečí (policie), sociální funkce, vzdělávací funkce, zdravotnictví, kulturní funkce

Ústava

- **Flexibilní ústava** - pro změnu stačí **prostá většina** zákonodárců (ČR 101)

- **Rigidní ústava** – pro změnu je potřeba **naprostá většina** (ČR 3/5), v ČR

- **Psaná** – ČR
- **Nepsaná** – Velká Británie

Ústava ČR

- **Schválena** – 16. 12. 1992
- **Platnost** – 1. 1. 1993
- **8 hlav** = 113 článků + preambule (předmluva)

1. 1. Základní ustanovení:

- Druh státu
- Hlavní město
- Státní symboly
- Druhy moci

1. 2. Zákonodárná moc

- Parlament – Senát, Poslanecká sněmovna
- Senát:
  - 81 členů
  - **Volení na 6 let**
  - Jednou za dva roky, výměna 1/3 senátorů

- **Aktivní volební právo** - 18 let
- **Pasivní volební právo** - 40 let
- **Většinový volební systém** - volíme konkrétního senátora
- **Předseda** - Milan Štěch
  - Poslanecká sněmovna:
    - 200 členů
    - **Volení na 4 roky**
    - **Aktivní volební právo** - 18 let
    - **Pasivní volební právo** - 21 let
    - **Poměrný volební systém** - volíme politické strany
    - **Předsedkyně** - Miroslava Němcová (ODS)

1. 3. **Výkonná moc**

- Prezident:
  - **Volen přímo**
  - **Aktivní volební právo** - 18 let
  - **Pasivní volební právo** - 40 let
- Vláda:

- **Premiér**- Nečas
- Místopředsedové
- Ministři
- Koalice - TOP 09, IDS, Lidem
  - Demokratické volby:
    - Rovné (každý má stejnou hodnotu)
    - Přímé (víme, koho volíme)
    - Tajné
    - Všeobecné
  - Právní moc prezidenta:
    - Vetovat zákon
    - Jmenuje soudce
    - Jmenuje předsedy vlády
    - Uděluje milost
    - Jmenuje profesory na VŠ
    - Vyhláší volby
    - Uděluje státní vyznamenání

- Rozpouští poslaneckou sněmovnu
- Jmenuje guvernéra ČNB

1. 4. **Moc soudní**

- **Dělení:**

- Speciální soudy (Ústavní, Nejvyšší s.)
- Soustava obecních soudů (Krajské, obecní s.)
  - Ústavní soud – v Brně
  - Nejvyšší správní soud – v Brně
  - **15 ústavních soudců** – jmenování na deset let
  - **4 stupně soudů:**
    - Okresní nebo obvodní
    - Krajské nebo městské
    - Vrchní soud (Brno, Olomouc)
    - Nejvyšší soud
- **Soudci** – minimálně 30 let, 5 let praxe, nezávislí

1. 5. **Česká národní banka**

- Centrální banka
- Pečuje o stabilitu měny
- V čele guvernér

1. 6. **Nejvyšší kontrolní úřad**

- Hospodaření se státním majetkem

1. 7. Územní samospráva

- **Vyšší územní samosprávní celky:**

- 14 samosprávních celků
- 13 hejtmanů bez Prahy (primátor B. Svoboda)

- Středočeský kraj – sídlo v Praze

- **Nižší územní samosprávní celky:**

- Obce
- Města

1. 8. Závěrečná ustanovení

Typy a formy státu (viz. papír)

- **Typy států z hlediska složení vládních organizací**

- **Monarchie:**

- V čele stojí dědičný panovník
- Panovník vládne sám
- Absolutní monarchie
- Konstituční monarchie

- **Republika:**

- Dále se dá dělit podle toho, kdo je v čele (království, knížectví...)
- Parlamentní republika (ČR)
- Prezidentská republika (USA)

- **Teokracie:**

- V čele státu stojí panovník, který je sám bohem nebo je jím zvolen
- Panovník bůh (Vatikán)

- **Typy států podle územního dělení**

- **Unitární:**

- Pouze jedna vláda
- Centralizované - řízení z 1 centra
- Decentralizované - některé pravomoce jsou převedeny na jiná místa (nižší územní celky)

- **Federace:**

- Guvernér, existuje jedno společné shromáždění, jedna vláda, ale také více parlamentů
- USA

- **Konfederace:**

- Každý stát zůstává suverénní, volně sdružení členských států

- Svazky států

Formy vlády

- **Demokratické státy:**

- Svoboda slova
- Volební právo (přímé, volné, tajné, všeobecné)
- 3 složky státní moci (zákonodárná, výkonná, soudní) => systém brzd a rovnovah
- **Přímá demokracie** = vláda lidu, o všem rozhodují všichni

- Řecko

- Referendum (všelidové hlasování o závažných otázkách)

- Plebiscit (všelidové hlasování o území)

- **Nepřímá demokracie** - lid si zvolí své zástupce, kteří za něj vystoupí

- Česká republika

- Referendum

- **Totalitní státy = moc je držena v rukou jednoho diktátora**

- Diktátor
- Cenzura
- Zastrásování, nátlak
- Čína, Kuba, KLR
- Nacistické, komunistické

Hranice

- **Přírodní** (pohoří, řeka) - ČR
- **Umělé** (rovnoběžka...) - USA